

Міністерство освіти і науки України
Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини
Факультет соціальної та психологічної освіти
Кафедра соціальної педагогіки та соціальної роботи
Центр соціальної та освітньої інтеграції «Без бар'єрів»
Школа передового досвіду «Школа соціальних знань»

ПРАВА ДІТЕЙ: ВІД ВИТОКІВ ДО СЬОГОДЕННЯ

Матеріали науково-методичного семінару
25 травня 2016 року

Умань

Редакційна колегія:

- Коляда Н.М.** – доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри соціальної педагогіки та соціальної роботи Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини;
- Кравченко О.О.** – кандидат педагогічних наук, доцент, декан факультету соціальної та психологічної освіти Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини;
- Бондаренко Г.В.** – кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри соціальної педагогіки та соціальної роботи Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини

Рекомендовано до друку

**Кафедрою соціальної педагогіки та соціальної роботи Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини
(протокол № 11 від 1 червня 2016 року)**

Права дітей: від витоків до сьогодні : матеріали науково-методичного семінару (Умань, 25 травня 2016 р.) / [ред. кол. : Коляда Н.М. та ін.]. – Умань: ФОП Жовтий, 2016. – 106 с.

До збірника увійшли матеріали науково-методичного семінару «Права дітей: від витоків до сьогодні», що відбувся в Уманському державному педагогічному університеті імені Павла Тичини

© Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини, 2016

З М І С Т

Албул І.В.	Вулична соціальна робота з дітьми у реалізації права на життя.....	5
Балдинюк О.Д.	Соціальна підтримка дітей з особливими потребами на прикладі центру соціальної реабілітації дітей-інвалідів «Пролісок».....	8
Бойко О.М.	Підготовка майбутнього соціального педагога до роботи з сім'єю як педагогічна проблем.....	12
Бондаренко Г.В.	Усиновлення, як пріоритетна форма сімейного виховання дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування.....	15
Бондаренко О.В.	Соціально-педагогічні технології супроводу прийомних сімей.....	18
Гасанова Л.І.	Психолого-педагогічні підходи до проблеми наркоманії серед дітей підліткового віку: історико-логічний аналіз літератури.....	21
Герасименко О.В.	Роль благодійників, попечителів у реалізації права на освіту вихованців загальноосвітніх спеціальних закладів України (друга половина XIX – початок XX ст.).....	24
Гребінь Л.О.	Правила внутрішнього розпорядку в дитячих будинках для дітей шкільного віку (середина 30-х рр. XX ст.).....	27
Демчук А.М.	Законодавство України про права дітей.....	29
Добриненко А.В.	Формування правового виховання дітей молодшого шкільного віку.....	31
Застав'я С.С.	Правовий аспект соціальної роботи з сім'єю в Україні.....	33
Івашенко К.В.	Діяльність соціальних служб захисту дітей від насильства в сім'ї: зарубіжний досвід.....	36
Ісаченко В.П.	Законодавче забезпечення соціальної роботи у сільській місцевості	40
Карпич І.О.	Права дітей на участь у діяльності дитячих громадських об'єднань.....	43
Клименко Ю.А.	Права дітей на задоволення психологічних потреб.....	45
Коляда Н.М.	Дідинство як об'єктивна передумова розвитку дитячого руху.....	50
Коляда Т.В.	Права дитини на участь у міжнародних молодіжних обмінах	56
Кочубей Т.Д.	Соціально-правова підтримка особистості в сучасному українському суспільстві	59
Кравченко О.О.	Соціальна підтримка молоді: сутність, зміст та завдання.....	61

гострою проблемою суспільства, оскільки на наркотичну залежність страждає молоде покоління, підлітки, діти.

Список використаних джерел:

1. Андрієвський Б.М. Девіація як одна з причин важковиховуваності дітей // Соціальна робота за рубежем і в Україні: психолого-педагогічні, соціологічні та медичні аспекти. - Ужгород - Херсон, 2002.- с.219-221.
2. Афанасьєва В. В. Профілактика та корекція девіантної поведінки підлітків у навчальному процесі / В. В. Афанасьєва // Соц. педагогіка: теорія та практика. – 2009. – № 1. – С. 47 – 52.
3. Бланков А.С. Предупреждение наркомании несовершеннолетних: Уч. Пособие.-М.,1989.-142с.
4. Гальперин П. Я. Введение в психологию: Учеб. пособ. - М.: Феникс, 1999.- 332с.
5. Гуляр О. О. Педагогічна діяльність вчителя початкових класів з неблагополучними сім'ями: Дис...канд.. Пед.наук: 13.00.07. - К., 2001. - 201с.
6. Левин Б.М., Левин М. Б. Наркомания и наркоманы: Кн. Для учителя,- М., Просвещение, 1991. - 160 с.

О. В. Герасименко

РОЛЬ БЛАГОДІЙНИКІВ, ПОПЕЧИТЕЛІВ У РЕАЛІЗАЦІЇ ПРАВА НА ОСВІТУ ВИХОВАНЦІВ ЗАГАЛЬНООСВІТНІХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ УКРАЇНИ (ДРУГА ПОЛОВИНА ХІХ – ПОЧАТОК ХХ СТ.)

Метою нашого дослідження є розкриття ролі благодійників, попечителів у реалізації права на освіту вихованців загальноосвітніх навчальних закладів України у другій половині ХІХ – на початку ХХ ст.

Друга половина ХІХ – початок ХХ ст. час розвитку загальноосвітніх навчальних закладів. До категорії середніх навчальних закладів спочатку входили гімназії та народні училища; потім училища розділилися на двокласні і однокласні, міністерські та приходські; пізніше з'явилися реальні, комерційні, ремісничі училища. Крім того, на території України існували єврейські і німецькі училища та початкові школи. [4, с. 140]. На утримання

загальноосвітніх закладів виділялись як державні кошти, так і залучались добродійні пожертви.

Ще у 1828 році в «Статуті гімназій та повітових і приходських училищ» в розділі 7 «Про благодійників навчальних закладів» чітко написаний порядок надання пожертв навчальним закладам: нагороджуючи зусилля і старання вчителів та інших чиновників навчального відомства, влада не залишала без уваги і багатьох інших, хто сприяв матеріальному зміцненню навчальних закладів. З вдячністю приймались пожертви від приватних осіб [2, с. 1097].

Потомственным почесним громадянством було відзначено добродійну діяльність (і чи не перших серед українців) цукро заводчиків Федора Смиренка та братів Яхненків. Грамоти про цю відзнаку вони отримали особисто з рук Миколи I під час його відвідин Києва. Син Федора, Платон, влаштував у себе на хуторі при своєму заводі безкоштовну школу й ремісниче училище, а також утримував бібліотеку. 10% від своїх прибутків брати Смиренки жертвували на розвиток культури. Коштом Платона Смиренка було видано Шевченків «Кобзар» [4, с. 224].

Важливе значення в добродійній підтримці навчальних закладів мала діяльність почесних попечителів та смотрителів. Вони ставали одночасно й організаторами, і учасниками добродійної діяльності на користь своїх навчальних закладів. Особливе значення у Київському навчальному окрузі відіграла добродійність Тишкевичів Браницьких, Крашевських, Краєвських, Потоцьких, Галаганів, Васильченків, Гундиусів [5].

До кінця XIX століття благодійність у Російській імперії стала настільки масштабним суспільним явищем, що у 1892 році була створена спеціальна комісія, у віданні якої були законодавчі, фінансові і навіть шарові аспекти добродійності [1].

У «Положениі о гимназиях Министерства Народного Просвещения» (1911) до прав і обов'язків попечительської ради входило: відгук про кандидатів на посади законовчителів, вчителів і вчительок, класних

наставників (наставниць), вихователів (виховательок), лікаря, що представляються директором (або начальником) гімназії на затвердження попечителя навчального округу; завідування господарською частиною гімназії і пансіону, що знаходився при ній, або гуртожитку; введення плати за навчання і за проживання в пансіоні або гуртожитку, звільнення від плати за навчання, за клопотанням педагогічної ради, малозабезпечених учнів і призначення відмінникам за успіхи і поведінку стипендій і одноразових посібників; відкриття паралельних класів; представлення попечителю навчального округу пропозицій про введення необов'язкових предметів, про облаштування церкви і відкриття пансіону; схвалення пропозицій педагогічної ради про розподіл позакласних занять вихованців (або вихованок) пансіону; роботу бібліотек; представлення попечителю навчального округу висновків ухвал педагогічної ради про звільнення учнів з гімназії та рекомендації до вступу в інші навчальні заклади Міністерства народної освіти тощо [3].

Отже, попечителі навчальних закладів не тільки здійснювали нагляд, але й утримували за рахунок благодійних коштів освітні установи, реалізуючи таким чином право на освіту вихованців загальноосвітніх навчальних закладів України у другій половині ХІХ – на початку ХХ ст.

Попечительства сприяли соціальному захисту дітей, вчителів та співробітників, що виражалася в наданні допомоги малозабезпеченим учням; сприянні працевлаштуванню вихованців дитячих будинків та інтернатів; створенні для дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування, умов з організації первинної трудової і допрофесійної підготовки; заснуванні премій і стипендій для малозабезпечених і обдарованих учнів тощо.

Список використаних джерел:

- 1.Кеня Ирина Алексеевна. Благотворительность в контексте социально-экономического развития России: правовые и региональные аспекты //http://e-notabene.ru/h
2. Полное собрание законов Российской Империи. – 1828. – Т. III. – Ч. 2. – № 2502. – С. 1097–1127.

3. Программа реформ П. А. Столыпина. – В 2-х т. – Документы и материалы. – Т. 2 [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.hrono.ru/libris/stolypin/stpn2tom.php>
4. Сейко Н.А. Доброчинність у сфері освіти України (XIX – початок XX ст.) Київський учбовий округ / Н.А.Сейко // Монографія. – Житомир: Вид – во ЖДУ ім. І. Я. Франка, 2006. – 448с.
5. ЦДАВО України, ф. 707, оп. 24, справа 24, 754 арк.

Л. О. Гребінь

ПРАВИЛА ВНУТРІШНЬОГО РОЗПОРЯДКУ В ДИТЯЧИХ БУДИНКАХ ДЛЯ ДІТЕЙ ШКІЛЬНОГО ВІКУ (СЕРЕДИНА 30-Х РР. XX СТ.)

У середині 30-х років XX ст. було визначено основне завдання роботи дитячого будинку – «підготувати з вихованців здорових, грамотних, дисциплінованих, культурних, здатних до суспільно-корисної праці і відданих справі комунізму дітей» [1, с. 3].

Станом на 1 серпня 1935 р. в Україні діяли 51 дитячий будинок, де виховувалося 8766 дітей [2, арк. 18].

Задля кращої реалізації означеного вище завдання було видано збірник «Правила внутрішнього розпорядку в дитячих будинках для дітей шкільного віку» (Київ, 1936 р.) [1], у якому, окрім характеристики дитячого будинку як виховної установи, надавались інструкції, що були покликані правильно організувати роботу дитячого будинку: розпорядок дня в дитячому будинку; правила поведінки в майстернях; правила поведінки у навчальній роботі; правила поведінки в позашкільній роботі; правила поведінки в побуті; взаємини з педагогами і з товаришами; заохочення і покарання, тощо.

На нашу думку, окремо слід зупинитись на питанні розпорядку роботи в дитячому будинку. У збірнику зазначалось, що вихованець дитячого будинку зобов'язаний точно дотримуватись установленого розпорядку дня в дитячому будинку і бути зразковим у його виконанні. Приклад такого розпорядку наведено у табл. 1